

Style odpowiedzi w danych samoopisowych: konsekwencje, sposoby zapobiegania, źródła.

Wszyscy znamy testy osobowości lub ankiety, gdzie jesteśmy pytani o swoje zainteresowania lub np. przekonania polityczne. Zwykle takie pytania zadawane są w łatwym do zrozumienia formacie, gdzie jesteśmy proszeni o zaznaczenie jak bardzo lubimy (lub nie) pewną rzecz lub jak bardzo zgadzamy się (lub nie) z danym stwierdzeniem. Niezaprzeczalny urok tej formy pytań jest podzielany również przez wielu naukowców na całym świecie. Tak zwane skale szacunkowe (formalna nazwa pytań zgadzam się-nie zgadzam się) są używane w wielu dziedzinach nauk, nie tylko w naukach społecznych, ale także w medycynie czy naukach technicznych. Skale takie są nie tylko efektywne i wszechstronne w użyciu, ale również dostarczają trafnych wyników, które poszerzają nasze rozumienie świata społecznego (i nie tylko).

Jednakże, pomimo ogromnych zalet metody te nie są wolne od zagrożeń, które mogą ograniczyć trafność uzyskanych rezultatów. Pomędzy takimi zagrożeniami jednym z najbardziej poważnych są sytuacje, gdy respondenci nie odpowiadają na zadane pytania, ale robią coś innego, przynajmniej w jakiejś części ankiety. To „coś innego” może być odpowiadaniem totalnie na chybił-trafił, wybieraniem całej czas jednej odpowiedzi lub ograniczaniem swoich odpowiedzi do jednej lub dwóch podanych opcji. Tak więc, ktoś może zakreślić w ankiecie wszystkie odpowiedzi „zgadzam się” i zakończyć odpowiadanie lub też ograniczyć się tylko do odpowiadania „zgadzam się” lub „nie zgadzam się”. Takie odpowiadanie nazywa się „stylem odpowiadania”, a definiuje się je jako „tendencję do nadużywania pewnej opcji odpowiedzi niezależnie od treści pytania”. Takie odpowiadanie jest uważane za bardzo poważne zagrożenie trafności rezultatów badań naukowych. Pomimo popularności badań z użyciem skal szacunkowych dokładne konsekwencje stylów odpowiedzi nie są znane. Co więcej, wciąż mało wiadomo jak mierzyć obecność stylów odpowiedzi w danych i jak kontrolować ich wpływ. Wreszcie, nie wiadomo do końca skąd biorą się style odpowiedzi i dlaczego ludzie decydują się odpowiadać w ten sposób.

Niniejszy projekt ma na celu udzielenie odpowiedzi na powyższe pytania. W ramach udzielonego wsparcia grantowego stawiamy sobie za cel ustalenie konsekwencji, znalezienia sposobów kontroli oraz ustalenia źródeł stylów odpowiedzi. By ten cel osiągnąć, użyjemy wielu metod naukowych. Przede wszystkim, oprzemy się na metodach symulacyjnych, dzięki którym będziemy mogli przetestować hipotezy dotyczące różnego natężenia różnych stylów odpowiedzi i ich konsekwencji dla rezultatów badań. Co więcej, będziemy poszukiwać statystycznych sposobów kontroli stylów odpowiedzi. Wiele takich metod zostało zaproponowanych, ale wciąż nie dokonano ich systematycznego porównania. Celem znalezienia najlepszych metod przeprowadzimy badania symulacyjne, jak również będziemy analizować dane z dużych międzynarodowych projektów badawczych (tak zwane dane zastane). Będziemy również generować nowe dane, pochodzące z serii eksperymentów. Planujemy manipulować m.in. charakterystykami skal (np. liczbą kategorii odpowiedzi), jak również trudnością zadania, motywacją badanych, jak i ich skupieniem. Ponadto, zamierzamy również mierzyć zdolności poznawcze badanych, wszystko, by znaleźć przyczyny stylów odpowiedzi.

Mamy nadzieję, że nasz projekt znacząco zwiększy nasze rozumienie stylów odpowiedzi i umożliwi ich lepszą kontrolę w statystycznych analizach.